

Δέκα διηγηματογράφοι εμπνέονται από το Διαδίκτυο αλλά δεν συλλαμβάνουν τη νέα αλφαβήτα του

Ο κόσμος μετά το Ίντερνετ

ΟΣΟ ΚΙ ΑΝ ΚΑΠΟΥ ΧΑΝΟΥΝ ΤΟ ΝΗΜΑ, ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ «ΧΑΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ» ΔΕΙΚΝΟΥΝ ΤΟ ΑΓΧΟΣ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΝΑ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΘΕΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΕΝΟΣ ΝΕΟΥ, ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Γράφει ο Δημήτρης Παπανικολάου

«**Τ**ο Ίντερνετ δεν είναι βιντεοπαιχνίδι. Είναι πραγματικότητα», λέει ένας εικοσιπεντάχρονος Ίντερνετάρης στον ήρωα του πιο συγκροτημένου, αν και όχι του πιο ενδιαφέροντος, διηγήματος αυτής της συλλογής, Ο Σωτήρης, που ακούει αυτή την ατάκα στο διήγημα «Μέση ηλικία» της Ελιάνας Χουρμούζιδου, είναι ένας πενήντάρης οικογενειάρχης σε αναζήτηση αναζωογόνησης, επιβεβαίωσης και νεώτατης ερωμένης – ει δυνατόν και διά του κυβερνοχώρου. Ο ίδιος δεν πολυπιστεύει ότι το Ίντερνετ είναι μια νέα πραγματικότητα: πιο πολύ το βλέπει σαν παιχνίδι διευκόλυνσης παλιών συνθηκών. Αλλά, σε κάθε περίπτωση, αποφασίζει να μάθει τα μυστικά του κυβερνοχώρου. Έκω συχνά την αίσθηση ότι οι φορείς που σχετίζονται με ό,τι

παρδοσιακά καταλαβαίνουμε ως λογοτεχνία, αντιμετωπίζουν το Ίντερνετ όπως ακριβώς και ο πενήντάρης της Χουρμούζιδου. Παραδοσιακοί εκδότες, κριτικοί, αλλά και παραδοσιακά εκδομένοι λογότεχνες, φαίνεται να τρέχουν πίσω από το Διαδίκτυο με την αγωνία να μην αποκλεισθούν από ενδεχόμενες ευκαιρίες. Αδυνατώντας όμως, σε πολλές περιπτώσεις, να καταλάβουν ότι το Ίντερνετ δεν είναι βιντεοπαιχνίδι – είναι πραγματικότητα.

Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι οι περισσότεροι από τους συγγραφείς που υπογράφουν τα δέκα διηγήματα της συλλογής αυτής επιλέγουν να δημιουργήσουν χαρακτηριστές χαμένους σε παιχνίδια ή σε φανταστικές διαδικτυακές περσόνας που τους ρουφούν «από την πραγματική ζωή». Το πρόβλημα είναι ότι όλα αυτά τα διηγήματα είναι στην πλαισίωσή τους εξόχως παραδοσιακά, ρε-

Συλλογικό
ΧΑΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΕΠΙΜ. ΜΙΣΣΕ ΦΑΪΣ
 ΕΚΔ. ΠΑΤΑΚΗΣ 2008
 ΣΕΛ. 358,
 ΤΙΜΗ 14,50 ΕΥΡΩ

λιστικά, συχνότατα ηθογραφικά. Ενώ δηλαδή εντάσσουν φανταστικά και σουρεαλιστικά στοιχεία, γρήγορη αφήγηση ή χιούμορ στα κομμάτια εκείνα που αναφέρονται στο τι συμβαίνει στο Ίντερνετ (μέσα στο παιχνίδι, κατά τη διάρκεια που ένας χαρακτήρας υποδύεται κάποιον άλλον σε ένα chat κ.λπ.), εντέλει συσπώνται σε μια ηθικοπλαστική, εντελώς ρεαλιστική, εντελώς στατική λύση: ο τέως μανιώδης παίκτης του πολυχρηστικού παιχνιδιού καταλήγει να εξελίσσει τη σχέση του με την απόμακρη φίλη του· το παράνομο ζευγάρι καταλήγει να εξελίσσει τη σχέση του στο Ίντερνετ ως βολικότερη φαντασίωση· η μταιωμένη γυναίκα που υιοθετεί έναν ανδρικό ρόλο στο βιντεοπαιχνίδι εντέλει οργανώνει

και την αυτοκτονία της. Το Ίντερνετ μοιάζει σε όλα αυτά να προσφέρει ένα άλλοι πρωτοτυπίας, μια βεβαιωμένη λύση του καιρού για μια λογοτεχνική γραφή που διδακτικά επαναλαμβάνει ότι «έξω η πραγματική ζωή είναι καλύτερη». Λες και ο κυβερνοχώρος είναι σήμερα ο μοχλός φανταστικής εξισορρόπησης της μικροαστικής καθημερινότητας και μόνο. Δεν είναι.

Όπως εξηγεί στην εισαγωγή της στη συλλογή η κριτικός Τίτικα Δημητρούλα, «το Διαδίκτυο είναι μια σύνθετη οντότητα, που συνάγει την πληροφορική δικτύωση με την κοινωνική, το βιολογικό με το μαθηματικό και το ηλεκτρονικό, τον ήχο, την εικόνα και το κείμενο, την απόλυτη ελευθερία και την καθολική επίτηρηση, την ουτοπία με τη δυστοπία, την παγκοσμιοποίηση και την αντιπαγκοσμιοποίηση, το χώρο με το χρόνο σε έναν ηλεκτρονικό χωρόχρονο στον οποίο διεξάγονται όλες οι ανθρώπινες δραστηριότητες».

Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, θα πρόσθετα εγώ, είναι επικίνδυνο η λογοτεχνία να εγκλωβιστεί σε μια στεία αναπαράσταση του Διαδικτύου ως κοινωνικού φαινομένου της ύστερης νεωτερικότητας. Γιατί την ίδια στιγμή το Ίντερνετ κι οι νέες επικοινωνιακές τεχνολογίες αλλάζουν δραματικά την ίδια τη φύση της γραφής, της ανάγνωσης, της σχέσης μας με την πραγματικότητα και με αυτό που αντιλαμβανόμαστε ως «εαυτό μας», την έννοια του κοινωνικού· δημιουργούν νέους αλφαβητισμούς, νέα κοινωνικά δεδομένα, νέες σχέσεις εξουσίας και δυνατότητες αντίστασης, νέους τρόπους συμμετοχής και ανταλλαγής δεδομένων, νέες ηθικοισθητικές στρατηγικές. Αλλάζουν δηλαδή, σε ιλιγιώδως πολλά επίπεδα, το υλικό με το οποίο γίνεται (και) η λογοτεχνία.

Διέγερση και ανία ταυτόχρονα

Η συλλογή *Χαμένοι στο Διαδίκτυο* είναι το τρίτο βιβλίο που προκύπτει από ένα εύστοχο εκδοτικό γχειρίσμα. Με διαφορετικό θέμα κάθε χρόνο και γενικό τίτλο «Hotel: Ένοικοι Γραφής», ο Μισσέ Φαΐς και οι εκδόσεις Πατάκη προκηρύσσουν διαγωνισμό για νέους διηγηματογράφους· πέσει το θέμα ήταν η μετανάστευση, ο επόμενος διαγωνισμός που έχει ήδη προκηρυχθεί έχει θέμα τα ζώα (προθεσμία υποβολής συμμετοχών 30 Ιουνίου 2009). Το αποτέλεσμα μπορεί να είναι σχετικό άμισο, κάθε φορά όμως μοιάζει εντελώς αντιπροσωπευτικό γενικότερων τάσεων – αυτό συμβαίνει και στο *Χαμένοι στο Διαδίκτυο*.

Πολλά διηγήματα αυτού του τόμου, ιδιαίτερα όσα εξερευνούν το Διαδίκτυο ως έναν «παράλληλο κόσμο», ή παίζουν με τις συνέπειες που έχει το κόλλημα με ένα διαδικτυακό παιχνίδι, εξαντλούνται στις πρώτες σελίδες (Γκαζής, Πρωτονοταρίου, Δαλαμήτρου, Ευθυμιοπούλου). Κάποια άλλα προχωρούν ένα βήμα παρακάτω και μιλούν για εύστοχα το στυλ πρωτοπρόσωπης γραφής που συχνά βρίσκει κανείς σε blogs ή σε sites δημιουργικής γραφής, εντάσσοντας την ίδια στιγμή και ένα έμμεσο σχόλιο για τη διαδραστικότητα αυτών των δικτυακών τόπων, τις σχέσεις εξουσίας που αυτή αναπαράγει ή υπονομεύει (Καλοφωλιά, Γελάση). Τρία μόνο διηγήματα παίρνουν μεγαλύτερο ρίσκο. Ο Χρήστος Κυθρεώτης ξεκινά από το στίγμα που θα μπορούσε να αφήσει πίσω της μια Ίντερνετική αναζήτηση και δημιουργεί έναν συμπαθή εσωτερικό μονόλογο ανάμεσα Κάφκα και Γονατά. Ο Χρήστος Χρυσόπουλος παίζει με μηχανές τεχνητής νοημοσύνης και αυτόματης μετάφρασης και να μην φτάνει ένα μάλλον αποτυχημένο διήγημα, εντούτοις όμως προξενεί στον αναγνώστη αυτό το συναίσθημα που χαρακτηρίζει την εποχή του Ίντερνετ καθώς

το ονόμαζα *επνύ σε υπερδιέγερση*: διέγερση και ανία ταυτόχρονα, βαρεμάρα και ενεργητικό ενδιαφέρον μαζί.

Το πιο ολοκληρωμένο όμως διήγημα της συλλογής είναι, κατά τη γνώμη μου, το «Φανταστικό Τοπίο 4.1» του Θοδωρή Χιώτη: τρία διαφορετικά, αλληλοσυμπλεκόμενα κείμενα με θέμα τον χώρο, τη γραφή και το υποκείμενο που τα συγκροτεί. Ο αναγνώστης καλείται να διαβάσει πίσωμπρος, παράλληλα, να ξαναδιαβάσει και να αντιμετωπίσει κάποιες από τις υβριδικές παραγράφους ως υπερκείμενα. Περισσότερο από όλα τα άλλα διηγήματα αυτής της συλλογής, το κείμενο του Χιώτη καταφέρει να μας προβληματίσει όχι τόσο για τον κόσμο του Ίντερνετ, όσο για τον κόσμο «μας» και τον κόσμο της γραφής μετά το Ίντερνετ.

Το Ίντερνετ αλλάζει δραματικά την ίδια τη φύση της γραφής, της ανάγνωσης, της σχέσης μας με την πραγματικότητα και με αυτό που αντιλαμβανόμαστε ως «εαυτό μας», την έννοια του κοινωνικού· δημιουργεί νέες σχέσεις εξουσίας και δυνατότητες αντίστασης, νέους τρόπους συμμετοχής και ανταλλαγής δεδομένων, νέες ηθικοισθητικές στρατηγικές

Ο Κώστας Γκαζής βραβεύτηκε για το διήγημά του που εξερευνεί τον παράλληλο κόσμο του Ίντερνετ

Ο Θοδωρή Χιώτης μας προβληματίζει για τον κόσμο της γραφής μετά το Ίντερνετ

Η Μυρτώ Καλοφωλιά σχολιάζει τη διαδραστικότητα των διαδικτυακών τόπων

Ο Χρήστος Κυθρεώτης εστιάζει στο στίγμα που αφήνει πίσω της μια διαδικτυακή αναζήτηση

Ο Χρήστος Χρυσόπουλος προξενεί στον αναγνώστη το συναίσθημα που χαρακτηρίζει την εποχή του Ίντερνετ